

construcció de pessebres

No és el mateix fer un pessebre comunitari que fer-lo individual. Quan s'inicia un treball comú és important un plantejament previ del que s'ha de fer i repartir les tasques que cadascú haurà de dur a terme sota les directrius d'un objectiu comú. Es pot fer un esbós determinant per escrit les característiques de cada element i saber quin és el seu lloc d'ubicació. També ens servirà per situar els punts de llum que s'hauran de preveure abans de començar... Si es treballa sol, no calen ni esbossos ni projectes, tot dependrà de la manera de treballar de cadascú.

No es pot començar un pessebre per la teulada i, per tant, el que caldrà primer de tot és assignar-li un espai determinat. Un cop hagueu decidit el lloc on anirà, cal decidir com s'haurà de veure i qui l'haurà de veure. Això condicionarà el punt de vista que ha de tenir el nostre pessebre. Les dues formes més habituals de presentar-los són: amb finestra (diorames) i oberts (populars).

Això ens condicionarà a l'hora de fer la composició:

- Alçada del pessebre: Normalment, en els diorames, el que es fa és posar els ulls de les figures a l'alçada dels nostres ulls, per aconseguir una sensació de perspectiva més gran. En el cas d'un pessebre pla, això no serà tan important, ja que el punt de vista serà variable.
- Perspectiva: Si el fem perquè es miri per una finestra, haurem de vetllar més per la perspectiva. Si el pessebre és obert, la perspectiva serà múltiple o plana, segons la composició de l'espai. Si el fem perquè es miri per un únic costat, però que sigui obert, la perspectiva es dividirà en primer, segon i darrer terme.

Sigui com sigui, ho haurem de decidir abans de començar a fer res més.

Vist això, la següent feina consistirà a posar-hi el cel, si n'hi ha d'anar. Abans de comprar cels "prefabricats" és preferible que els feu vosaltres. Els podeu fer de la manera següent:

- amb roba de color blau;
- amb paper pintat: es pot pintar tot blau o dibuixar-hi núvols. És millor no pintar muntanyes o pobles en el celatge.
- tàblex pintat: com que és fusta, té més consistència que el paper.

A continuació, donarem una mica de relleu a l'espai. Per exemple, el lloc on ha d'anar el naixement pot estar una mica elevat, es pot preveure una vall per on passaria un riu, els camps, els camins, els pobles...Tot això ho anirem marcant amb caixes i fustes, després ja ho taparem amb suro, molsa, terra i pedres.

La llum

Amb la il·luminació i amb el pintat també es defineix el caràcter que volem que tingui el nostre pessebre. És un element molt important. Per exemple, una llum escassa amb blaus i verds, enmig d'un bosc espès i dens, ens pot crear una sensació de misteri, una atmosfera llegendària. Ens pot suggerir referències mitològiques, ancestrals, rondalles, etc. Si convé, emfasitzarem el verd fullatge dels arbres amb una il·luminació verda.

Algunes recomanacions de tipus pràctic s'han de fer encara que puguin semblar òbvies. Primer de tot, no poseu bombetes de colors al voltant de la taula: no fem un arbre de Nadal, sinó un pessebre. És important que les bombetes quedin amagades a la vista; es tracta d'un detall de qualitat. Penseu de no posar-les prop de punts d'aigua o

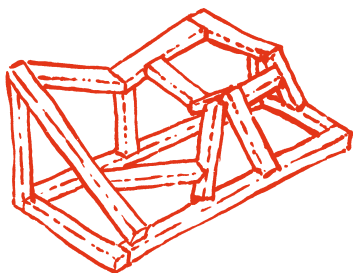
d'humitat, ni en llocs que quedin sense ventilació, i procureu que es puguin canviar fàcilment en cas de fondre's. Si feu diversos circuits és important no connectar les bombetes en sèrie, sinó en paral·lel, ja que si es fon una de les connectades en sèrie s'apagaran totes. Les ombres també s'han de vigilar, haurien d'anar totes en el mateix sentit.

Les muntanyes

Les muntanyes es poden fer de moltes maneres:

- Muntanyes de guix: cal bastir una estructura amb llistons, porexpan, paper de diari o qualsevol cosa que li doni volum i no pesi. Després s'ha de cobrir amb roba de sac o retalls de roba basta aixopada amb guix més aviat líquid. Un cop seca aquesta primera part, s'hi pot afegir més guix, i amb les eines, es poden treballar camins, barrancs, marges... Finalment, cal pintar-ho tot amb pintura plàstica o de terres, seguint els colors de la natura.
- Muntanyes de terra: seguint el procediment anterior, després de la primera capa de guix hi afegirem (en lloc de més guix) una capa de terra barrejada amb aigua (que no sigui molt líquida). Per donar-li diferents tonalitats utilitzarem terres garbellades de diferents colors: argila, sauró, sorra, etc. Ens farà el mateix servei, per donar tonalitats verdes a la muntanya, el fullam del bruc. Aquest s'ha de tallar i deixar un parell de dies perquè la fulla caigui per si mateixa.
- Muntanyes de suro: a partir de les llenques de suro tradicional, podem fer composicions unint-les amb fang o molsa. Aquest tipus de muntanya és més propici per als primers termes si es combina amb els altres dos.

Podem imaginar altres tècniques al gust de cadascú: paper maxé, paper d'embalar, porexpan pintat, fullola, etc.

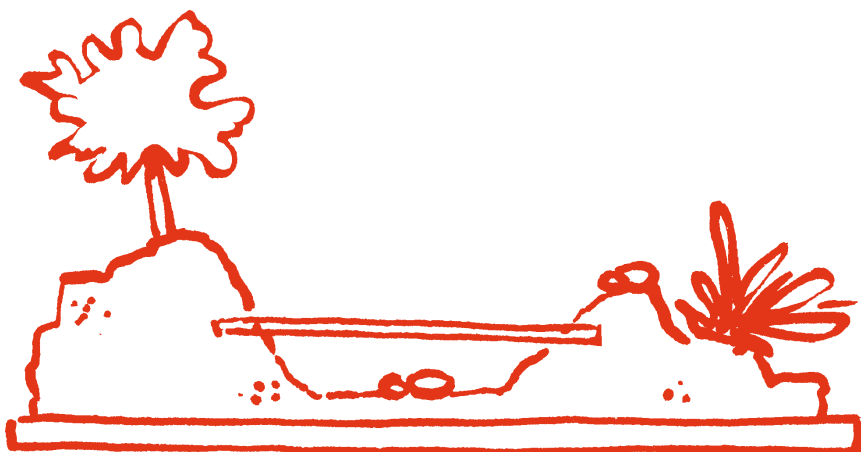

Els rius

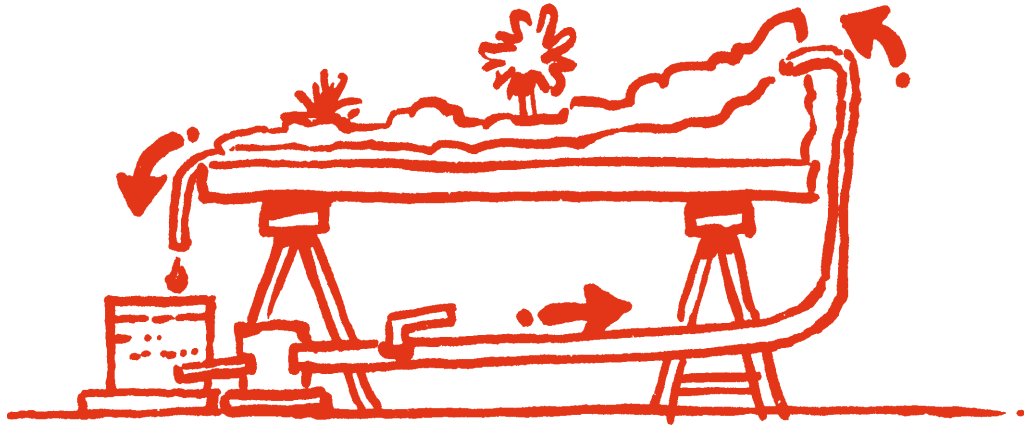
Un dels elements més característics dels pessebres és el riu, que sovint fem amb paper d'alumini. Veiem altres sistemes per fer un riu:

Amb un mirall: hem de buscar un mirall tallat de forma adient a l'espai que tenim per al riu i cobrir-ne les vores amb suro, molsa, terra, pedres, herbes...

Amb un vidre: construïm amb l'ajuda d'uns llistons de fusta i amb guix pintat – o bé amb terra i pedres- la mare del riu, de manera que després puguem posar-hi al damunt un tros de vidre transparent. Dissimulem les vores amb el sistema que ens sembli millor i, quan tinguem tot el pessebre llest i no haguem de fer més pols, deixarem lliscar per damunt del vidre una capa de vernís transparent.

Amb gelatina: preparam amb llauna o plàstic un recipient adequat a l'espai on volem ubicar el riu. Hem de procurar que no faci pendent. El cobrim amb pedres arrodonides (de jardí) de diferents mides. Desfem amb aigua, a foc lent, la gelatina (de fer pastissos), la remenem fins que agafa la consistència adequada i la deixem refredar. Finalment l'aboquem sobre el llit del riu.

Amb aigua: hem de preparar un llit de riu impermeable (amb ciment, fibra de vidre, llauna, plàstic...) i establir un circuit tancat on hi haurà una entrada i una sortida d'aigua connectada a un dipòsit ple a partir del qual instal·larem la bomba (pot ser d'una rentadora vella) que ens portarà l'aigua fins al naixement del riu o entrada.

Podeu imaginar altres tècniques per als rius o llacs: paper de cel·lofana, plàstic transparent, etc.

Els arbres

La millor manera de fer arbres és utilitzant elements naturals. Ben seleccionats, branques de roure, romani, farigola, ginebró... (espècies que es caracteritzen per tenir les fulles petites) ens poden servir per fer els arbres que estan situats en primer terme. Per a arbres més de segon terme caldrà buscar branques més fines. Algunes arrels de plantes una mica retocades poden anar-nos molt bé.

Per fer boscos no molt llunyans podem fer servir uns trons ben ramificats al capdamunt dels quals hi posarem uns trossos de molsa, d'aquella més arissada, i la retallarem una mica per donar-li forma.

Si es vol fer un xiprer agafarem un tros de molsa ben fina, li espolsarem la terra que pugui tenir i la deixarem assecar. Quan estigui seca li donarem forma cònica amb unes tisores i la clavarem a terra amb un tronc o un escuradents.

Per fer una olivera ens anirà bé un tronc de romani, ben recargolat, en el qual farem diversos forats per aplicar-hi branquillons de farigola. Aquests també els podem utilitzar per fer vinyes.

Per fer les palmeres buscarem troncs lleugerament corbats, en els quals embolicarem un cordill o corda de macramé, i deixarem lliures 1-2 cm a l'extrem superior. Aplicarem als troncs una capa de cola i els arrebossarem amb serradures. Els deixarem assecar. Un cop secs, s'acolorixen amb nogalina marró. Les palmes les podem fer retallant paper gruixut en el qual posarem un filferro per donar-li la forma desitjada i les pintarem. Un sistema més natural consisteix a fer el tronc de la palmera amb pinyes d'avet rossegades pels esquiroles que unirem amb cola en ordre decreixent. Les palmes es poden fer amb branques d'avet convenientment tallades.

Per fer arbres grans, de primer terme, escollirem branques ben seleccionades i les lligarem amb filferro prim. Després ho recobrirem tot amb roba enguixada que posteriorment caldrà pintar.

Normalment n'hi ha prou amb posar arbres en el primer i segon terme del pessebre. Penseu a triar ben bé les branques que utilitzareu, més grosses per als arbres del davant i més petites per als del darrere.

Compareu els arbres amb les figures que hi heu de posar a prop perquè no resultin massa desproporcionats.

Paisatge humà

Les cases

Quant més variat sigui el paisatge, millor. Pensem a construir algunes cases formant un poble en la llunyania. Recordeu que si ambienteu el paisatge en un entorn jueu no serà el mateix que si voleu fer-hi un entorn més semblant al nostre.

1. Les cases jueves d'aquella època eren majoritàriament d'una sola planta, a vegades amb un terrat al qual s'accedia per una escala exterior. El sostre es pot fer de canya o en forma de mitja esfera. Aquestes cases es poden construir fàcilment tallant trossos de porexpan en forma de cub, de diferents mides. Abans de pintar-les es pot aplicar una capa fina de guix o massilla de pintor.

Com a font d'inspiració també podem utilitzar models hel·lenístics o romans.

2. Per fer cases de tipus català només cal que us fixeu en les masies del vostre entorn i intenteu fer-les iguals. Per construir-les podeu utilitzar cartró, fusta, suro o guix, ja sigui junts o separats. Primer dibuixeu la casa al vostre gust i després tal·leu les peces segons les mides; enganxeu-les, pinteu-les i llestos! Per fer les teulades de les cases petites o allunyades podeu utilitzar cartró ondulat. Penseu de no trencar les proporcions: les cases que queden lluny han de ser petites.

Un sistema original per fer una paret de pedres (a part de fer-les amb guix rascat) és el següent: es recobreix el suport de la paret amb massilla i s'hi apliquen closques de cacauet ben distribuïdes. Un cop sec, es repassen les juntes amb més massilla o guix i es pinta.

Les eines

Va bé fer algunes eines, especialment si volem representar el taller de Sant Josep, o bé la casa d'un pagès. Utilitzarem fustes molt petites o bé troncs d'arbres per als mànecs, i amb plom fi o estany per a les fulles de l'eina, quan calgui. El plom el podeu reciclar del que porten algunes ampolles de vi o cava al capdamunt, segellant el cap.

La palla

Una mica de palla a l'establia o bé al refugi dels pastors sempre ajuda a crear un ambient molt càlid i agradable, però atenció: cal mantenir sempre les proporcions! Si agafem palla normal i la tallem petita, al costat de les figures encara semblarà gran. La millor solució és agafar espart, d'un fregall, per exemple, i tallar-lo ben petit a sobre d'un paper de diari, remenar-lo una mica amb els dits i ja tindrem a punt un munt de palla de la mida adequada per a les figures. Pel mateix procediment podeu fer bales de palla o bé un paller.

El foc

Si voleu que us quedi un foc ben real amagueu una bombeta sota el terra d'on vulgueu fer-lo, de manera que no quedi sense ventilació; al damunt poseu-hi un tros de vidre i un paper de cel·lofana vermell. Amb terra i pedres, tapeu tot el que no vulgueu que es vegi, i delimitau així l'espai de foc. Poseu pel damunt uns trossos de sal gruixuda amb una mica de cendra. Als troncs de la llenya que haureu tallat prèviament emboliqueu-los un tros de paper de seda o de fumar i, amb un retolador, pinteu-los una mica per dissimular-lo. Amb el llum vermell, semblaran brases.

Si voleu que la bombeta s'encengui i s'apagui, fent pampallugues, s'ha d'instal·lar en sèrie un encebador de fluorescent.

Les figures

De figures per al pessebre, en podem trobar de moltes menes, des de les artesanals figuretes de fang de llarga tradició a Catalunya fins a les actuals figures de plàstic. Tota una gran gamma de varietats, estils i preus que ens ofereix la possibilitat de fer el pessebre d'acord amb els gustos i recursos de cadascú.

El millor que podem fer a l'espai és anar construint les nostres pròpies figures. Podem prendre com a referència els personatges del pessebre popular que varen sorgir a finals del segle XIII, en contrast amb els pessebres aristocràtics, i que pretenien apropar el misteri del Nadal a la gent del poble. Així trobem el caçador, el pescador, la bugadera, la filadora, el capellà, el llenyataire, etc.

Tradicionalment les figures es feien de fang; aquest pot ser el material que ens vagi millor per als nostres propòsits, però cal ser originals i creatius, i cercar aquella forma d'expressió que ens agradi més, com per exemple, la roba, el paper "maxé", el cartró, la fusta, les pedres del riu, el suro, els envasos reciclats, etc.